



38420

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 24.12.2025

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

Tuzla tersanelerinde on binlerce işçi; uzun çalışma saatleri, güvencesiz istihdam, kayıt dışı ve eksik bildirim uygulamaları ile iş kazaları ve iş cinayetleri tehdidi altında çalışmaktadır. İşçiler, aldıkları ücretle ay sonunu getiremedikleri için borçlanmakta; borçlarını çevirebilmek adına daha uzun saatler çalışmaya zorlanmaktadır. Üstelik ücretlerin bir kısmı bankadan, bir kısmı elden ödenmekte; işçi sağlığı ve güvenliği açısından zorunlu olan koruyucu ekipmanlar dahi çoğu zaman işçiler tarafından kendi imkânlarıyla karşılanmaktadır.

Kasım ayının ilk günlerinde başlayıp geçtiğimiz haftaya kadar süren ve 103 tersane işçisinin katılımıyla tamamlanan Baret anketi; iş güvencesi, işçi sağlığı ve insanca yaşanacak bir ücret talebinin birbiriyle kopmaz bağına bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Ankete katılan işçilerin %94'ü, aldığı ücretin temel geçinmelerini sağlamaya yetmediğini belirtmiştir. İşçilerin ortalama ücreti 49.000 TL olarak ölçülürken, geçinmeye yetecek bir ücret için dile getirilen ortalama beklenti 96.000 TL'dir. Mevcut ücretler, yaşam maliyetinin açık biçimde gerisinde kalmaktadır. Geçim sıkıntısının en yakıcı biçimde hissedildiği alanlardan biri barınmadır. Ankete göre tersane işçilerinin yalnızca %21'i kendi evinde yaşayabilmekte, %79'u ise kiralık ev, pansiyon ya da bekâr evi gibi seçeneklere mahkûm kalmaktadır. Barınma giderleri işçi gelirinin ortalama %47'sine karşılık gelmektedir. Ücretlerin bu düzeyi, borçlanmayı neredeyse kaçınılmaz hale getirmiştir. Ankete verilen yanıtlar, her dört işçiden üçünün kredi ya da kredi kartı borcu bulunduğunu göstermektedir.

Ücretlerin yetmemesi, fazla mesaiyi bir tercih olmaktan çıkarıp zorunlu bir geçim aracına dönüştürmektedir. İşçilerin %34'ü günde 10 saatin üzerinde, %27'si ise haftada 20 saatin üzerinde fazla mesai yapmaktadır. Buna karşın tersanelerde yaygın olan ücretlerin iki parça halinde ödenmesi uygulaması —bir kısmı bankadan, bir kısmı elden— sigorta haklarını doğrudan zedelemektedir. Anket sonuçlarına göre işçilerin %77'si, sigorta primlerinin tam ve zamanında yatırılmadığını ifade etmektedir. Bu uygulama, yalnızca bugünkü gelirleri değil, işçilerin emeklilik hakkını da aşındırmaktadır.

İş kazaları ve işçi sağlığı-güvenliği alanında ortaya çıkan tablo da benzer biçimde kaygı vericidir. Ankete katılan işçilerin %37'si, ağır yaralanmayla sonuçlanan bir iş kazası yaşadığını belirtmiştir. Buna rağmen iş güvenliği önlemleri büyük ölçüde işçilerin omzuna bırakılmaktadır. İşçilerin %77'si, gerekli güvenlik ekipmanlarının kendilerine sağlanmadığını ifade etmektedir. Bu durum, iş kazalarının neden “olağan” hale geldiğini açık biçimde göstermektedir. Bu veriler; sosyal güvenlik

barınmaya, borçlanmadan iş cinayetlerine uzanan bir sömürü düzeninin tersanelerdeki karşılığını tüm çarpıcılığıyla ortaya koymaktadır.

Bu Bağlamda;

1. Tuzla tersanelerinde çalışan işçilerin ortalama net/ brüt ücretleri, son 3 yıl itibarıyla (yıl yıl) Bakanlığınız kayıtlarına göre nedir?
2. Tersanelerde işçilerin sigorta primlerinin fiilen aldıkları ücret üzerinden değil, asgari ücret üzerinden yatırıldığı yaygın ve herkesçe bilinen bir uygulamadır. Bu hususu daha önce Bakanlığınıza sorduğumuzda, verilen yanıtta işçilerin Alo 170 hattına başvurması gerektiği belirtilmiştir. Ancak söz konusu uygulama münferit şikâyetlere konu bir durum değil, tersanelerde açık ve sistematik biçimde sürdürülmektedir. Bakanlığınız bu uygulama karşısında şikâyet beklemeksizin herhangi bir denetim veya yaptırım uygulamış mıdır?
3. Ücretlerin bir kısmının elden, bir kısmının bankadan ödenmesi iddialarına ilişkin Tuzla tersanelerinde son 2 yılda kaç denetim yapılmıştır? Kaç işyerinde bu uygulama tespit edilmiştir? Uygulanan idari para cezası ve diğer yaptırımların toplamı nedir?
4. İşçilerin %34'ünün günde 10 saatin üzerinde, %27'sinin ise haftada 20 saatin üzerinde fazla mesai yaptığı ifade edilmektedir. Bu çalışma süreleri, yasal sınırların açık biçimde aşılması anlamına gelmektedir. Bakanlığınız bu ihlallerle ilgili hangi yaptırımları uygulamaktadır? Tuzla tersanelerinde çalışma süreleri ve fazla mesaiye ilişkin son 2 yılda kaç denetim yapılmıştır? Kaç işyerinde günlük/haftalık yasal sınırların aşıldığı tespit edilmiştir?
5. Fazla mesainin "geçinebilmek için zorunlu" hale gelmesi, iş kazası riskini artırmaktadır. Bakanlığınız Tuzla tersanelerinde fazla mesai-iş kazası/cinayeti ilişkisini izlemekte midir?
6. Fazla mesai ücretlerinin eksik ödenmesi, kayıt dışı tutulması veya bordrolarda düşük gösterilmesi iddialarına ilişkin denetim ve yaptırım verileri nedir?
7. Ankete katılan işçilerin %37'si ağır yaralanmayla sonuçlanan bir iş kazası yaşadığını belirtmiştir. Tuzla tersanelerinde son 5 yılda (yıl yıl) gerçekleşen iş kazası, ağır yaralanma ve iş cinayeti sayıları nedir? Bu olayların alt işveren/taşeron dağılımı açıklanacak mıdır?
8. "Göze çapak kaçması, kısmi yanık vb. vakaların normalleştirilip kayıtlara geçmediği" iddiası hakkında Bakanlığınızın incelemesi var mıdır? Varsa bulgular nelerdir? Yoksa bu iddialar üzerine özel bir denetim başlatılacak mıdır?
9. İş kazası sonrası işçilerin rapor, tedavi, tazminat ve işe dönüş süreçlerinde karşılaştığı hak ihlallerine dair Tuzla tersanelerine özgü bir izleme/raporlama mekanizmanız var mıdır?
10. Ankette işçilerin %77'si güvenlik ekipmanlarının sağlanmadığını belirtmektedir. Tuzla tersanelerinde kişisel koruyucu donanım (KKD) temini ve kullanımıyla ilgili son 2 yılda kaç denetim yapılmıştır, kaç ihlal tespit edilmiştir?
11. KKD'nin "verilmiş gösterilip fiilen sağlanmaması", "kalitesiz/standartsız ürünler", "işçiden ücret kesilerek temin" gibi iddialara karşı Bakanlığınızın yaptığı tespitler nelerdir?

12. Yapılan ankete göre tersane işçilerinin kira gideri, aylık gelirlerinin ortalama %47'sine ulaşmakta; işçilerin %79'u kiralık ev, pansiyon ya da bekâr evinde yaşamaktadır. Buna rağmen tersane işçileri, yoksulluk sınırının dahi yarısına ulaşmayan ücretlerle geçinmeye çalışmakta; aynı zamanda ağır iş kazaları ve iş cinayetleri riski altında çalışmayı sürdürmektedir. Siz de tersane patronları gibi işçilere "Sabredin" demenin ötesinde bir şey yapmayı düşünüyor musunuz?
13. Tuzla tersanelerinde alt işveren/taşeron ilişkisi kapsamında çalışan işçi sayısı nedir? Son 5 yılda taşeronluk üzerinden tespit edilen muvazaa/kanuna aykırılık sayıları nelerdir?
14. Tuzla tersanelerinde sendikal örgütlenme, işten çıkarma baskısı, işyeri temsilcilerine yönelik yaptırımlar gibi iddialara dair Bakanlığınıza yapılan başvuru sayısı kaçtır? Bunların kaç denetime konu edilmiştir?
15. Özellikle taşeron çalışmanın hakim olduğu tersanelerde patronlar her türden kural tanımaz ve hukuksuz işleri taşeron firmalar aracılığıyla gerçekleştirmekte ve herhangi bir yaptırım ve caydırıcı ceza uygulanmamaktadır. Bakanlığınız, taşeron çalışma sistemini ortadan kaldırıp işçilerin en temel hakkı olan iş güvencesini yasalarla güçlendirmek için bir adım atacaktır mıdır?
16. Anketteki bulgular ışığında Bakanlığınız Tuzla tersanelerine dönük özel bir "denetim seferberliği" başlatacak mıdır? Denetim sonuçlarının şeffaf biçimde yayımlanması (ihlal türleri, işyeri sayıları, yaptırımlar, kapatma/iş durdurma kararları) konusunda Bakanlığınızın bir planı var mıdır?